

חק לישראל – פרשת בחוקותי יום א'

תורה – ויקרא פרק כו'

- (ג) אם בַּחֲקָתִי תִלְכוּ וְאֵת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם: (א) אם בַּחֲקָתִי תִלְכוּ וְאֵת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם: (ב) אם בְּקִימֵי תִּהְיוּ וְיָתֵּדְוּ וְתִסְרְדוּ וְתִתְגַּדְּדוּ וְתִתְהוּוּ:
- (ד) וְנָתַתִּי גִשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם וְנִתְּנָה הָאָרֶץ יְבוּלָה וְעֵץ הַשָּׂדֶה יִתֵּן פֵּרִיו: (ה) וְנָתַתִּי גִשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם וְנִתְּנָה הָאָרֶץ יְבוּלָה וְעֵץ הַשָּׂדֶה יִתֵּן פֵּרִיו: (ו) וְאָתֶם מִסְּרִיכוֹן בְּעַדְנֵיהוֹן וּתְמֹן אֶרְעָא עַל־לֶתֶתָּהּ וְאֵילֶן חֲקֵלָא יִתֵּן אַבִּיהָ:
- (ז) וְהַשִּׁיג לָכֶם דִּישׁ אֵת בְּצִיר וּבְצִיר יִשִּׁיג אֵת זֶרַע וְאֶכְלַתְּם לַחֲמֹכַם לְשִׁבַּע וַיִּשְׁבַּתְּם לְבִטַח בְּאַרְצְכֶם: (ח) וְהַשִּׁיג לָכֶם דִּישׁ אֵת בְּצִיר וּבְצִיר יִשִּׁיג אֵת זֶרַע וְאֶכְלַתְּם לַחֲמֹכַם לְשִׁבַּע וַיִּשְׁבַּתְּם לְבִטַח בְּאַרְצְכֶם: (ט) וַיַּעַרְעֵר לָכוֹן דִּישָׁא יֵת קִטְפָּא וְקִטְפָּא יַעַרְעֵר לְאַפּוֹקֵי בֵּר זֶרַע־א וַתִּיכְלוּן לַחֲמֹכוֹן לְמִשְׁבַּע וַתִּיתְבּוּן לְרַחֲצוֹן בְּאַרְעֻכוֹן:
- (י) וְנָתַתִּי שָׁלוֹם בְּאַרְצְךָ וּשְׂכַבְתֶּם וְאִין מַחְרִיד וְהַשְׁבִּתִּי חַיְהָ רָעָה מִן הָאָרֶץ וְחָרַב לֹא תַעֲבַר בְּאַרְצְכֶם: (יא) וְנָתַתִּי שָׁלוֹם בְּאַרְצְךָ וּשְׂכַבְתֶּם וְאִין מַחְרִיד וְהַשְׁבִּתִּי חַיְהָ רָעָה מִן הָאָרֶץ וְחָרַב לֹא תַעֲבַר בְּאַרְצְכֶם: (יב) וְאָתֶם שְׁלָמָא בְּאַרְעָא וְתִתְרִידוּן וְלִית דְּמְנִיד וְאֶבְטַל חַיְתָּא בְּשִׂתָּא מִן אֶרְעָא וְדַקְטְלוּן בְּחָרְבָא לֹא יַעֲדוּן בְּאַרְעֻכוֹן:
- (יג) וַרְדַּפְתֶּם אֵת אִיבֵיכֶם וְנִפְּלוּ לְפָנֵיכֶם לְחָרְבּ: (יד) וַרְדַּפְתֶּם אֵת אִיבֵיכֶם וְנִפְּלוּ לְפָנֵיכֶם לְחָרְבּ: (טו) וְתַרְדְּפוּן יֵת בְּעַלֵּי דְבִבִּיכוֹן וַיְפִלוּן קְרָמִיכוֹן לְחָרְבָא:
- (טז) וַרְדַּפּוּ מִכֶּם חַמְשָׁה מֵאָה וּמֵאָה מִכֶּם רְבַבָּה יִרְדְּפוּ וְנִפְּלוּ אִיבֵיכֶם לְפָנֵיכֶם לְחָרְבּ: (יז) וַרְדַּפּוּ מִכֶּם חַמְשָׁה מֵאָה וּמֵאָה מִכֶּם רְבַבָּה יִרְדְּפוּ וְנִפְּלוּ אִיבֵיכֶם לְפָנֵיכֶם לְחָרְבּ: (יח) וַרְדַּפּוּ מִכֶּם חַמְשָׁה מֵאָה וּמֵאָה מִכֶּם רְבַבָּה יִרְדְּפוּ וְנִפְּלוּ אִיבֵיכֶם לְפָנֵיכֶם לְחָרְבּ: (יט) וַרְדַּפּוּן מִכֶּם חַמְשָׁה מֵאָה וּמֵאָה מִכֶּם רְבַבָּה יִרְדְּפוּ וְנִפְּלוּן אִיבֵיכֶם לְפָנֵיכֶם לְחָרְבָא:

רש"י

(ו) ונתתי שלום - שמה תאמרו הרי מאכל הרי משתה אם אין שלום אין כלום ת"ל אחר כל זאת ונתתי שלום בארץ מכאן שהשלום שקול כנגד הכל וכן הוא אומר (ישעיה מה) עושה שלום ובורא את הכל: וחריב לא תעצר בארצכם - (ת"כ) א"ל לומר שלא יבאו למלחמה אלא אפי' לעבור דרך ארצכם ממדינה למדינה:

(ז) לפניכם לחריב - (ת"כ) איש בחרב רעהו: (ח) ורדפו מכס - (ת"כ) מן החלקים שבכס ולא מן הגבורים שבכס: חמשה מאה ומאה רבבה - (ת"כ) וכי כך הוא החשבון והלא לא היה צריך לומר אלא מאה מכס שני אלפים ירדפו (יש מדקדקים בלשון רש"י שהוא כמו כפל ואריכות וכי כך הוא החשבון והלא לא היה א"ל. וכמו כן מדקדקים כל גדולי המפרשים וחשוביהם בלשון רש"י בפרשת

(ג) אם בַּחֲקָתִי תִלְכוּ - יכול זה קיום המצוות כשהוא אומר ואת מצוותי תשמרו הרי קיום המצוות אמור הוא מה אני מקיים אם בַּחֲקָתִי תִלְכוּ שזהו עמלים בתורה: ואת מצוותי תשמרו - הוא עמלים בתורה על מנת לשמור ולקיים כמו שנאמר (דברים ה) ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם:

(ד) זעזע - (ת"כ. תענית כב) זעזעה שאין דרך בני אדם ללכת כגון (בבלי רביעית. רש"י יסו) בלילי שבחיות: ועץ השדה - (ת"כ) הן אילני סרק ועתידין לעשות פירות: (ה) והשיג לכם דיש את צייר - שיהא הדיש מרובה ואתם עסוקים בו עד הצעיר ובצציר תעסקו עד שעת הזרע: ואכלתם לחמכם לשבע - (ת"כ) אוכל קמעה והוא מתבדר במעו:

חק לישראל – פרשת בחוקותי יום א'

שם ריבוי וזה הפירוש שולל רש"י צאומרו והלא לא היה ל"ל כו' ודו"ק) אלא אינו דומה מועטין העושין את התורה למרובים העושין את התורה: ונפלו איביכם וגו' – שיהיו נופלין לפניכם שלא כדרך הארץ:

בראשית לא היה צריך להתחיל ומה טעם פתח שג"כ כפל וע"ש בישובם וכאן נראה לפרש למורי הגאון המופלג מוהר"ר משה חריף נר"ו שמלת רבצה סובל ב' פירושים פי' א' עשרת אלפים וע"ז מקשה רש"י וכי כך הוא החשבון ופי' ב' רבצה מספר מרובה על

נביא – ירמיה פרק טו' יט' – כא' פרק יז' א' – ג'

(יט) יהוה עזי ומעוזי ומנוסתי ביום צרה אליה גוים יבאו מאפסי ארץ ויאמרו אך שקר נחלו אבותינו הכל ואין בם מועיל: (יט) יי תוקפי ורוחצני ומשיבוי בעדן עקא לשמע גבורתך עממין ייתון מסיפי ארעא וימרון ברם לשקרא פלחו אבהתנא ללמא ולית בהון הנאה:

(כ) היעשה לו אדם אלהים והמה לא אלהים: (כ) האפשר דיעבד ליה אנש דחלן ואינן טעון דלית בהון צרוך:

(כא) לכן הנני מודיעים בפעם הזאת אודיעים את ידי ואת גבורתי וידעו פי שמי יהוה: (כא) בכך הא אנא מחוי להון בזמנא הדא אחוינן ית פורענותי וית מחת גבורתי וידעון ארי שמי יי:

(א) חטאת יהודה כתובה בעט ברזל בצפון שמיר חרושה על לוח לבם ולקרנות מזבחותיכם: (א) חובי בית יהודה כתיבין בעט דברזל בטפר שמיר חריתין על לוח לבהון ולקרנת אגודיכון:

(ב) בזכר בניהם מזבחותם ואשריהם על עץ רענן על גבעות הגבהות: (ב) כאדכרא בניהון אגוריהון ואשיריהון תחות כל אילן עבוף ועל רמתא מנטלתא:

(ג) הררי בשדה חילף כל אוצרותיה לבו אתן פמתיה פחטאת בכל גבוליה: (ג) על דפלתון על טוריא בחקלא נכסיהון וכל בית גנויכון לבוא אמסר בחובין דהויתון פלחין לטעותא בכל תחומיכון:

רש"י

ברזל צלפון שמיר על ידי ירמיה שנקרא עמוד ברזל ועל ידי יחזקאל שנאמר לו כשמיר חזק מנור נתתי מלך. חרושה – חקוקה כזה שהוא חורש צעומה. על לוח לבם – שאינם שוכחין עכו"ם שלהם:

(ב) כזכור בניהם מזבחותם – כזכירת בניהם כן היתה להם זכירת מזבחותם כאלם שיש לו געגועין על בנו. ואשריהם אשר על עץ רענן – על עץ כמו אלל וכת"י תחות כל אילן עבוף:

(ג) הררי בשדה – ירושלים היושבת בהר המישור כל סביב העיר מישור שדה ול' הררי כמו ערבי (ישעיה יג) על שם שיושב בערבה

(יט) ה' עוזי ומעוזי ומנוסי – אנטיפוימאנ"ט בלעז ומנחם חזרו לשון פלא כמו נתת ליראיך נס להתנוסס (תהלים ס) וכן ה' נסי (שמות ז) ודונש פתר אותו לשון מנוס ממש. אליך גוים יבאו – סוף האומות לשוב אליך ולעבדך שכם אחד ועמד איך עשו להם אלהים והמה לא אלהים. מאפסי – כמו מקרה. נחלו – לשון נחלה. מועיל – לשון תועלת:

(כא) כי שמי ה' – כמשמעו מושל ושליט לקיים גזרתי:

(א) בעט ברזל – משל הוא כלומר חקוקה בשיקוע ואין נוחה למחוק, ומדרש אגדה בעט

חק לישראל – פרשת בחוקותי יום א'

מונטיינדל"ש זלעז יושבי החר (ס"ח יושבת
החר). חילך – כמו ממונה. צמותיך צחטאת –
צמותך עשויות צחטא לךס עכו"ס צכל
גצוליק:

בתובים – משלי פרק כט' טי'-יד'

(ט) אִישׁ חָכֵם נִשְׁפָּט אֶת אִישׁ אָוִל וְרָגַז וְשָׁחַק וְאִין נָחַת: (ט) גברא חכימא דין עם
גברא שטיא ורגז וחאך ולא מתתבר:
(י) אֲנָשֵׁי דָמִים יִשְׁנְאוּ תָם וַיִּשְׁרְיִם יִבְקָשׁוּ נַפְשׁוֹ: (י) גברי דאשרין דמא סנין תמימותא
ותריצי בעין לה:
(יא) כָּל רוּחוֹ יוֹצִיא כְּסִיל וְחָכֵם בְּאַחֹר יִשְׁבַּחְנָה: (יא) כולא חומתיה מפיק סכלא וחכימא
ברעינא מאבה:
(יב) מוֹשֵׁל מִקְטִיב עַל דְּבַר שֶׁקֶר כָּל מְשֻׁרְתָיו רְשָׁעִים: (יב) שליטא דצאת מלי דסקרא
כלהון משמשגוי רשיעי:
(יג) רֵשׁ וְאִישׁ תְּכָכִים נִפְגְּשׁוּ מֵאִיר עֵינֵי שְׁנֵיהֶם יְהוּה: (יג) מסכנא וגברא מצעיא פגיעו
חד בחד דאלהא מנהיר עיני דתרויהון:
(יד) מֶלֶךְ שׁוֹפֵט בְּאַמֶּת דְּלִים כְּסָאוֹ לְעַד יָפוֹן: (יד) מלכא דדאן בקושטא למסכני כורסיה
לעלם תקין:

רש"י

(ט) איש חכם נשפט – מתוכח עם האויל.
ואין נחת – בין מראה לו פנים זעופו' בין
שמראהו פנים שוחקו' אין נחת לא בזו ולא
בזו אינו מולך קורת רוח מלינו צאמליה
שהראה לו הקצ"ה פנים שוחקות ומסר זידו
אדום ובשזבו מהכות (דברי הימים ב כה)
ויצא את אלהיהם ולהם השתחוה לאחז הראה
הקצ"ה פנים זעופות ומסרו זיד מלכי ארם
ויזבח לאלהי דמשק כי אמר אלהי ארם
מעזרים להם:
(י) יבקשו נפשו – לשון חבה ונראה שכן הוא
כמה שאמר דוד לאציתר (שמואל א כב) אשך

יבקש את נפשו יבקש את נפשו מי שיגמול לו
חסד יגמול לך ואין הפותרים מודים לי:
(יא) צאחור ישבחנה – כשיוצא הכסיל כל
רוחו צא החכם וישפילנו צמענה לשונו ודומה
לו משציה שאון ימים (תהלים סה) צשוא גליו
אתה תצבחס (תהלים פט):
(יג) ואיש תככים – איש מזימות בעל תורה,
ורבותינו (תמורה טז ויקרא רבה פ' ל"ד)
פירשו תלמיד שאמר לרב השניני פרק א'
ומלמדו:

משנה – בלאים פרק ט'

(א) אין אסור משום בלאים אלא צמר ופשתים. ואינו מטמא בנגעים אלא
צמר ופשתים. אין הכהנים לובשין לשמש בבית המקדש אלא צמר
ופשתים. צמר גמלים וצמר רחלים שטרפן זה בזה, אם רב מן הגמלים,
מתר, ואם רב מן הרחלים, אסור, מחצה למחצה, אסור. וכן הפשתן
והקנבוס שטרפן זה בזה:

חק לישראל – פרשת בחוקותי יום א'

הכהנים לזבחים לשמש במקדש אלא אמר ופשתים – לזבגדי כהנים כתיב שש וזד והוא פשתן שעולה זד צדד כלומר קנה יחידי מכל גרעין ואין שני קנים עולים מגרעין אחד. וזבזבנט כתיב תכלת וארגמן ותולעת שני. ותכלת, אמר זבוע דם חלזון. וארגמן, אמר זבוע זבוע אדום ששמו ארגמן והוא לאכ"א זלע"ז. ותולעת שני, אמר זבוע זבוע אדום שקורין כרמז"ז: שטרפן – שערבון; מותר – לערב עמהן פשתן לפי שאמר רחלים נחבטל זבוב של גמלים: וכן פשתן וקנבוס – שנתערבו הרוב מן הקנבוס מותר והביא אמר ולערב עמהם:

(ב) הַשִּׁירִיִּים וְהַפְּלִיָּא אֵין בְּהֶם מִשּׁוּם בְּלָאִים, אֲבָל אֲסוּרִים מִפְּנֵי מַרְאִית הָעֵינַן. הַפְּרִים וְהַפְּסָתוֹת אֵין בְּהֶם מִשּׁוּם בְּלָאִים, וּבְלִבָּד שְׂלֵא יִהְיֶה בְּשָׂרוֹ נוֹגַע בְּהֶן. אֵין עֲרָאֵי לְכַלְאִים. וְלֹא יִלְבַּשׁ בְּלָאִים אֶפְלֹו עַל גְּבֵי עֲשָׂרָה, אֶפְלֹו לְגַנֵּב אֶת הַמִּכָּס:

אכזבא אז הן מותרין כשאין זשרו [נוגע] בהם אבל אם הם רכים או מלאים או אפילו ריקנים ומונחים על גבי מטה אפילו עשר מצעות זו על גבי זו וכלאים תחתיהם אסור לישן עליהם לפי שנכפפים ונכרכים על זשרו: אין עראי לכלאים – לזבישת עראי לזבישה היא: אפי' על גבי עשרה – ואע"פ שאינו נהנה מן הכלאים: את המכס – ראיתי לקאת מרבתי שפירשו כגון במקום שהיהודים פורעים מכס, ולזבש כלאים כדי שלא יכירו שהוא יהודי. ולי נראה לנגזב את המכס לפי שאין אדם נותן מכס מזבגדים שהוא לזבש וסתם משנה זו [סברה] דבר שאינו מתכוין אסור ופליגא ארידך סתמא דתנן מוכרי כסות מוכרין כדרכן:

(ג) מִטְּפָחוֹת הַיָּדִים, מִטְּפָחוֹת הַסְּפָרִים, מִטְּפָחוֹת הַסְּפָג, אֵין בְּהֶם מִשּׁוּם בְּלָאִים. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹסֵר. וּמִטְּפָחוֹת הַסְּפָרִים, אֲסוּרוֹת מִשּׁוּם בְּלָאִים: ידים לפי שפעמים מחמם בה ידיו, ומטפחות ספרים פעמים שמשמים בחיקו ומתחמם, ומטפחות הספג פעמים שרואה את רבו ומתעטף בה. והלכה כר"א: ומטפחות הספרים – המגלחים בני אדם ופורסים

רע"ב – (א) אין אסור משום כלאים אלא אמר ופשתים – דכתיב (שם) לא תלכש שעטנז אמר ופשתים, שעטנז כלל, אמר ופשתים פרט. כלל ופרט, אין בכלל אלא מה שבפרט, אמר ופשתים אין, מידי אחרינא לא. אמר, הוא אמר רחלים ואילים זלזד, דכתיב (מלכים ז ג) ומישע מלך מואב היה נוקד והשיב למלך ישראל מאה אלף כרים ומאה אלף אילים אמר, אין כך קרוי אמר סתם אלא אמר אילים אבל שאר אמר כריך ליתן שם לווי, אמר גמלים, אמר ארנבים, אמר עזים: ואינו מטמא בנגעים אלא אמר ופשתים – דכתיב (ויקרא יג) והזגד כי יהיה זו נגע זרעת זבגד אמר או זבגד פשתים: אין

רע"ב – (ב) השיריים והפליא והכלך – מינים של משי הן והכלך גדל זכרכי הים ותזניתו כתזנית הזהב והוא רך ביותר ודומה לזמר: אבל אסורים – דאחי לחלופי זמר ופשתים. ומפני שלא היו מצויין זיניהם לא היו מכירים בהם ואחי לחלופי הלכך אסורים מפני מראית העין. אבל האידנא שהמשי מצוי זינינו והכל יודעים ומכירים בו אין אסור שום מין של משי זמר או זפשתים. וכן הקנבוס שרי זין זמר זין זפשתים שהל מכירים בו: הכרים והכסות אין בהם משום כלאים – לפי שהן עשויות לשכיבה והתורה אמרה (ויקרא יט) לא יעלה עליך, אבל אתה מותר להליעו תחתך, והני מילי כשהן קשים וריקנים ונתונים על גבי

רע"ב – (ג) מטפחות הידים – שמנגזים בהם כשנוטלים את הידים: מטפחות הספרים – שנותנים על גבי ספר תורה: ומטפחות הספג – שמנגז בהם כל גופו לאחר שרחץ: ר' אליעזר אוסר – מטפחות

חק לישראל – פרשת בחוקותי יום א'

- עליהם מטפחת כדי שלא יתלכלו צגדיהם: אסורות משום כלאים. וזהו מודה ת"ק לפי
- (ד) תְּכַרְבִּי הַמֹּת וּמִרְדַּעַת שֶׁל חָמוּר, אִין בְּהֶם מִשׁוּם בְּלָאִים. לֹא יִתֵּן הַמִּרְדַּעַת עַל בְּתַפּוֹ אֲפֵלוֹ לְהוֹצִיא עֲלֶיהָ זָבֵל:
- רע"ב - (7) תכריכי המה - שהמת נקבר** בהם אין בהם משום כלאים דכתיב (תהלים פח) במתים חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המלות: ומרדעת חמור - היא קשה יותר מכרים וכסות הלך אפילו בשרו נוגע לא
- (ח) מוֹכְרֵי כְּסוּת מוֹכְרֵין בְּדֶרֶךְ, וּבְלִבָּד שֵׁלֹא יִתְבַּנְּגוּ בַּחֲמָה מִפְּנֵי הַחֲמָה, וּבְגָשְׁמִים מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. וְהִצְנֻעִים מִפְּשִׁילִין בְּמַקַּל (לְאַחֲרֵיהֶם):
- רע"ב - (ה) מוכרי כסות מוכרים כדרך -** לוצים בגדי כלאים להראות לקונה מדת ארכו ורחבו ובלבד שלא יתכוונו להנאתו ואף על גב דלא מתכוין איכא איסורא לאורייתא
- (ו) תּוֹפְרֵי כְּסוּת תּוֹפְרֵין בְּדֶרֶךְ, וּבְלִבָּד שֵׁלֹא יִתְבַּנְּגוּ בַּחֲמָה מִפְּנֵי הַחֲמָה, וּבְגָשְׁמִים מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. וְהִצְנֻעִים תּוֹפְרֵים בְּאַרְצֵי:
- רע"ב - (ו) תופרין כדרך - מניחין הכלאים** על הצרכים ועל השוקים כשהן תופרים:
- (ז) הַיְּרֻסִין וְהַבְּרֻסִין וְהַדְּלִמְטִיקוֹן וּמִנְעֵלוֹת הַפְּנֹן, לֹא יִלְבַּשׁ בָּהֶן עַד שֵׁיבְדֵק. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, הַבָּאִים מִחוּץ הַיָּם וּמִמְדִּינַת הַיָּם אֵינָן צְרִיכִין בְּדִיקָה, מִפְּנֵי שְׁחֻקְתָּן בְּקִנְבוּס. וּמִנְעֵל שֶׁל זָרֵד אִין בּוֹ מִשׁוּם בְּלָאִים:
- רע"ב - (ז) הצרכין והברוסין - שניהם** עשויין מצמר ומכסים בה את המטות אלא שאלו דקין ואלו עבין: דלמטיקיון - בתי שוקים קאלצ"ש בלע"ז: מנעל הפינון - מנעל שעושות מפסולת הצמר: עד שיבדוק - שמה יש פשתן מעורב בהן: הצאים מחוף הים וממדינת הים - מחוף הים שהוא ממדינת הים: שחזקתן מן הקנבוס - משנה זו נשנית בראשונה בזמן שלא היה הפשתן מאוי בכל מקום אבל בזמן הזה שהפשתן מאוי בכל
- (ח) אִין אָסוּר מִשׁוּם בְּלָאִים אֲלֵא טוּוֹי וְאַרוּג, שְׁנֶאֱמַר (דברים כב) לֹא תִלְבַּשׁ שֵׁטְטֵנָה, דְּבָר שֶׁהוּא שׁוּעַ טוּוֹי וְנוּז. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, נָלוּז וּמְלִיז הוּא אֶת אָבִיו שִׁבְשָׁמִים עֲלָיו:
- רע"ב - (ח) שוע טווי ונוז - שוע סרוק** במסרה) ושוע חלק. איש חלק מתרגמין גבר שיעע: נוז - שזור דהיינו שני חוטין שזורין יחד ועיקר כלאים מן התורה, שיהיה הצמר
- שיש להן בית ראש ולוצים אותן דרך מלצוץ והכי מוכח בירושלמי:
- חיישין שמא תכרך נימא על בשרו. ודוקא כשהכלאים ניכרים ונראים זה אבל צגד שאבד בו כלאים לא יעשו מרדעת לחמור דחיישין שמא יקח ממנו טלאי לצגדו והאיל ואין הכלאים ניכרים:
- כי לא מתכוין שרי לכתחילה וכן הלכה: והלנועים - המחמירים על עצמן: מפשילין במקל - נותנים המקל על כתפיהם והכלאים מונחים בקצהו ואין כתפיהם נוגעות בכלאים:
- מקום כולם צריכים בדיקה הלכך הלוחק צגדים תפורים מן הנכרי בזמן הזה לא ילצץ עד שיבדוק יפה: ומנעל של זרד - מנעלים של עור ומחופים צפנים לצגדים או צמר עב ומגיעות עד הירך כעין אותם שקורים בלע"ז בורזקי"ש ובערבי כופ"ש ולפי שעשויין לחמם הרגל קרויים של זרד לשון יזרצו נלמחו (איוב ו): אין בו משום כלאים - אין חוששין שמה פשתן מעורב בהם:
- סרוק וטווי ושזור לצדו, וכן הפשתן סרוק וטווי ושזור לצדו, ואחר כך יהיו ארוגים יחדו או מחוברים יחד בשתי תכיפות דהו כארז. ומשום הכי איצטריך קרא למשרי כלאים

חק לישראל – פרשת בחוקותי יום א'

מרבתינו שפירש שוע טווי, הצמר לצד והפשתים לצד, ונוז כלומר ואחר כך נזו דהיינו שניהם ארוגים יחד והכי מחייב לישנא דמתני' שפיר טפי והכי משמע ביכושלמי. ופירושים הרבה מלחתי לרבתי בפירוש שוע טווי ונוז וכולהו אית להו פרכא לצד מהאי דלית ליה פ רכא: נלוז ומלוז – עקום ומעקם דרכי אביו שבשמים עליו, לשון אל יליזו מעיניך (משלי ג):

(ט) הַלְבָדִים אֲסוּרִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵם שׁוּעִים. פִּיז שֶׁל צֶמֶר בְּשֵׁל פִּשְׁתָּן אֲסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהֵם חוֹזְרִין בְּאַרְיֵג. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, מְשִׁיחוֹת שֶׁל אֲרָגְמָן אֲסוּרוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מוֹלֵל עַד שֶׁלֹּא קוֹשֵׁר. לֹא יִקְשֵׁר סָרֵט שֶׁל צֶמֶר בְּשֵׁל פִּשְׁתָּן לְחַגֵּר בּוֹ אֶת מוֹתְנֵיו, אֲף עַל פִּי שֶׁהִרְצוּעָה בְּאֲמִיעֵי:

– יתירים וחבלים של כמר נבוע ארגמן: אסורות – לחגור על גבי חלוק של פשתן: מפני שהוא מולל עד שלא קושר – שדרכן לחבר במלילה החגור של כמר עם החלוק של פשתן קודם שיקשרו זה מתניו: לא יקשרו סרט של כמר בשל פשתן – שלא יעשה אדם חגורות של כמר וחגורות של פשתן ויקשרם זה בזה: אף על פי שהרצועה באמצע – כגון רצועה של עור שמשיחות של פשתן בראשה אחד ומשיחות של כמר בראשה האחר וכשהוא חוגר זה קושר שני ראשים של כמר ושל פשתן זה בזה, דאי לאו הכי פשיטא דשרי שהרי מעשים בכל יום דבגדים של כמר משמים תחתיהם עורות טלחים שהם תפורים בפשתן:

(י) אוֹתוֹת הַגְּרָדִין וְאוֹתוֹת הַפּוֹבְסִים, אֲסוּרוֹת מִשׁוּם בְּלָאִים. הַתּוֹכֵף תְּכִיפָה אַחַת, אֵינָה חֲבוּרָה, וְאֵין בָּהּ מִשׁוּם בְּלָאִים, וְהַשׁוּמְטָה בְּשִׁבְתָּהּ, פְּטוּרָה. עֵשָׂה שְׁנֵי רֵאשִׁיּוֹת לְצֵד אַחַד, חֲבוּרָה, וְיֵשׁ בָּהּ מִשׁוּם בְּלָאִים, וְהַשׁוּמְטָה בְּשִׁבְתָּהּ, חֵיבָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עַד שִׁישְׁלֵשׁ. הַשֶּׁק וְהַקֶּפֶה מוֹצְרֵפִין לְבְּלָאִים:

משום כלאים – אם אחד של כמר ואחד של פ שתן וחברם בתכיפה אחת: והשומטה בשבת – על מנת לחזור ולתפור פטור. ולא הוא כקורע על מנת לתפור שתי תפירות דחייב: עשה שני ראשיה לצד אחד – כגון שהעביר המחט פעם אחת ולא העביר כל החוט והעביר המחט פעם שנית ונמלאו שני ראשיה לצד אחד והשקן, דאם לא קשר שני ראשי החוט יחד אינו מתקיים: עד שישלש –

בליכת לפי שחטי תכלת שזורים הם דכתיב פתיל תכלת טווי ושזור, וכן חוט לבן, וכשמחברם יחד בשתי תכיפות הו כלאים גמורים לאוריינתא. והא דתנן הכא אין אסור משום כלאים אלא טווי וארוג שנאמר (דברים כב) לא תלבש שעטנז, לאו למדרש אריג משעטנז, לאריג מיחדו נפקא דרשין מינה דאף שתי תכופות הוי חיבור, ולא מיייתי שעטנז אלא משום טווי. וראיתי לאחר

(ט) הלבדים – כמר טרוף כלל טווייה ואריגה ועושין ממנו בגד ואם טרף כמר ופשתים יחד ועשה מהן בגד אסורים מדרבנן דדוקא מן התורה הוא מוכיח שלשתן שוע טווי ונוז אכל מדרבנן בחד מנייהו סגי או שוע או טווי ונוז אכל מדרבנן בחד מנייהו סגי או שוע או טווי או נז והגך כיון שהם שועין אסורים מדבריהם: פיו של כמר בשל פשתן – האורגנים אחר שמשלימים הבגד רגילים לעשות על שפחו [שלשה] וארבעה חוטין עב כדי שיתקיים הבגד והוא קרוי פיו ואם הבגד של פשתן אסור לעשות פיו כמר: מפני שחוזרין לאריג – מסבבין את האריג. פירוש אחר, דומין לאריג: משיחות של ארגמן

(י) אוֹתוֹת הַגְּרָדִין וְאוֹתוֹת הַפּוֹבְסִים, אֲסוּרוֹת מִשׁוּם בְּלָאִים. הַתּוֹכֵף תְּכִיפָה אַחַת, אֵינָה חֲבוּרָה, וְאֵין בָּהּ מִשׁוּם בְּלָאִים, וְהַשׁוּמְטָה בְּשִׁבְתָּהּ, פְּטוּרָה. עֵשָׂה שְׁנֵי רֵאשִׁיּוֹת לְצֵד אַחַד, חֲבוּרָה, וְיֵשׁ בָּהּ מִשׁוּם בְּלָאִים, וְהַשׁוּמְטָה בְּשִׁבְתָּהּ, חֵיבָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עַד שִׁישְׁלֵשׁ. הַשֶּׁק וְהַקֶּפֶה מוֹצְרֵפִין לְבְּלָאִים:

רע"ב – (י) אותות הגרדים – דרך האורגים והכובסים לרקום שם הצעלים על הבגד במעשה רוקם כדי שלא יתחלפו של אחד בשל חבירו ואם הבגד של כמר ואותות של פשתן או איפכא אסור משום כלאים: תכיפה אחת – תחיבה אחת שתחב המחט בבגד פעם אחת בלבד: אינה חבור – לטומאה ולטהרה, ואם נטמא אחד מהם לא נטמא חבירו, ואם הזה על אחד מהם לא הזה על חבירו: ואין זה

חק לישראל – פרשת בחוקותי יום א'

ארץ על פי שהן מחוברות לשני כלים, ולא אמרינן האי לחודיה קאי, והאי לחודיה קאי, ואינן חבור. והוא הדין אם מחוברים לשאר כלים דהוי דינן כמו שק וקופה:

שיכנים ויוצא ויחזור ויכנים שלש פעמים. ואין הלכה כרבי יהודה: השק והקופה מלטרפין לכלאים – אם חתיכת בגד למר מחוברת לשק וחתיכת בגד פשתים מחוברת לקופה וחזקן יחד בשתי תכיפות מלטרפות

גמרא – ברכות דף לב' ע"ב

תנו רבנן ארבעה צריכין חזוק ואלו הן תורה ומעשים טובים תפלה ודרך ארץ תורה ומעשים טובים מנין שנאמר רק חזק ואמץ מאד לשמור ולעשות ככל התורה חזק בתורה ואמץ במעשים טובים תפלה מנין שנאמר קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה' דרך ארץ מנין שנאמר חזק ונתחזק בעד עמנו וגו':

חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת: מנא הני מילי אמר רבי יהושע בן לוי אמר קרא אשרי יושבי ביתך ואמר רבי יהושע בן לוי המתפלל צריך לשהות שעה אחת אחר תפלתו שנאמר אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך תניא נמי הכי המתפלל צריך שישהא שעה אחת קודם תפלתו ושעה אחת אחר תפלתו קודם תפלתו מנין שנאמר אשרי יושבי ביתך לאחר תפלתו מנין דכתיב אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך תנו רבנן חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין שעה אחת וחוזרין ושוהין שעה אחת וכי מאחר ששוהין תשע שעות ביום בתפלה תורתן היאך משתמרת ומלאכתן היאך נעשית אלא מתוך שחסידים הם תורתם משתמרת ומלאכתן מתברכת::

רש"י על הגמרא

כריכין חזוק – שיתחזק אלם זהם תמיד בכל כחו: דרך ארץ – אם אומן הוא לאומנתו, אם סוחר הוא לסחורתו, אם איש מלחמה הוא למלחמתו: יושבי ביתך – והלך יהללך: יודו לשמך – והלך יסב ישרים את פניך: תשע שעות – משתמרת – בתוך לבס, שאין תלמודם משתכח:

זוהר – בחוקותי דף קיג' ע"ב

וְנִתְּתִי גְשָׁמֶיכֶם בְּעֵתָם וְגו' (ויקרא כו) כָּל חַד וְחַד, יִתֵּן חֵילָא דִּילֵיהּ עַל־יְיָכוֹ. מֵאֵן אֵינְנוּ. הֵהוּא תְּקוּנָא דְעֵבְדְתוּן דְהֵהוּא שְׂמָא קַדִּישָׁא בְּגוּוּנָא דָּא בְּתִיב, (בראשית יח) וְשָׁמְרוּ דְרָךְ יִי לְעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. וְכִי בֵּינוּ דְכָתִיב וְשָׁמְרוּ דְרָךְ:

חק לישראל – פרשת בחוקותי יום א'

י, אֲמַאי לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. אֶלֶּא מֵאן דְּנָטִיר אוֹרְחוּי דְּאוֹרְיִיתָא, כְּבִיכּוּל
הוּא עוֹשֶׂה צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. וּמַאי צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּכֹה
רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, וְוִי לֹון לְבַנֵּי נָשָׂא, דְּלָא יִדְעִין וְלָא מְשַׁגְּיחִין בִּיקְרָא
דְּמֵאֲרִיהוֹן, מֵאן עֶבֶד שְׁמָא קוּדְשָׁא בְּכָל יוֹמָא, הוּי אִימָא מֵאן דִּיהִיב צְדָקָה
לְמִסְכָּנֵי:

תָּא חֲזִי, הָא אוֹקְמוּהָ הָכִי הוּא, דְּמִסְכָּנָא אֶחִיד בֵּיהּ בְּדִינָא, וְכָל מִיכְלִייהוּ
בְּדִינָא הוּא, אֲתֵר דְּאֶקְרִי צְדָקָה, כְּמָה דְּאֵת אָמַר (תהלים כב) תִּפְלָה לְעַנִּי כִי
יַעֲטֶה. תִּפְלָה, דָּא תִּפְלָה שֶׁל יָד, וְאוֹקִימָנָא. וּמֵאן דִּיהִיב לִיהּ צְדָקָה
לְמִסְכָּנָא, הוּא עֶבֶד לְעֵילָא שְׁמָא קוּדְשָׁא שְׁלִים בְּדָקָא יָאוּת. בְּגִין דְּצְדָקָה
דָּא אֵילָנָא דְּחַיִּי, וְצְדָקָה יְהִיב לְצְדָקָה. וְכֹד יְהִיב לְצְדָקָה, כְּדִין אֲתַחֲפֵר דָּא בְּדָא,
וּשְׁמָא קוּדְשָׁא אֲשַׁתְּכַח שְׁלִים:

מֵאן עֶבֶד דָּא אֲתַעְרוּתָא (ד"א דעביד אתערותא דא) דְּלִתְתָּא, וְדָאִי כְּאֵלוּ עֶבֶד
שְׁמָא קוּדְשָׁא בְּשְׁלִימוּ. כְּגוֹנָא דְּאִיהוּ עֶבֶד לְתַתָּא, הָכִי אֲתַעֵר לְעֵילָא. וְעַל
דָּא כְּתִיב, (תהלים קו) אֲשֶׁרִי שׁוֹמְרֵי מִשְׁפָּט עוֹשֶׂה צְדָקָה בְּכָל עֵת. עוֹשֶׂה צְדָקָה,
דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּבִיכּוּל הוּא עֶבֶד לִיהּ:

תָּא חֲזִי, מִסְכָּנָא הָא אֲתַמַּר מֵאן הוּא אֲתַרִּיהּ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּמִסְכָּנָא לָא
אֵית לִיהּ מִדִּילִיהּ כְּלוּם, אֶלֶּא מַה דִּיהִבִּין לִיהּ וְסִיחָרָא לָא אֵית לָהּ נְהוּרָא
מִדִּילָהּ, אֶלֶּא מַה דִּיהִיב לָהּ שְׁמָשָׂא:

תָּא חֲזִי, אֲמַאי עֲנִי חָשׁוּב כְּמַת, מַאי טַעְמָא. בְּגִין דִּיהוּא אֲתֵר גְּרִים לִיהּ,
דְּהָא בְּאֲתֵר דְּמוּתָא הוּא שְׁכִיחַ, וּבְגִין כְּפֵּה אֶקְרִי מַת. הַהוּא דְּחִיִּיס עֲלִיהּ, הוּא
יְהִיב לִיהּ צְדָקָה, אֵילָנָא דְּחַיִּי שְׁרִיא עֲלוּי. כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (משלי י) וְצְדָקָה
תַּעֲצִיל מִמּוֹת. וּכְגוֹנָא דְּעֶבֶד בְּרַ נֶשׁ לְתַתָּא, הָכִי נְמִי עֶבֶד לְעֵילָא מִמֶּשׁ.
זְכָאָה חוֹלְקִיהּ דְּזָכִי לְמַעַבְד שְׁמָא קוּדְשָׁא לְעֵילָא, בְּגִין כְּפֵּה צְדָקָה סָלִיק עַל
כְּלָא:

הלכה – הרמב"ם הלכות תפילה פרק ה'

(א) שמונה דברים צריך המתפלל להזהר בהן ולעשותן ואם היה דחוק או נאנס או שעבר
ולא עשה אותן אין מעכבין ואלו הן עמידה ונוכח המקדש ותקון הגוף ותקון המלבושים
ותקון המקום והשווית הקול והכריעה והשתחויה:

(ב) עמידה כיצד אין מתפלל אלא מעומד היה יושב בספינה או בעגלה אם יכול לעמוד
יעמוד ואם לאו ישב במקומו ויתפלל חולה מתפלל אפילו שוכב על צדו והוא שיכול
לכוין את דעתו וכן הצמא והרעב הרי הן בכלל חולים אם יש בו יכולת לכוין את דעתו
יתפלל ואם לאו אל יתפלל עד שיאכל וישתה היה רוכב על הבהמה אף על פי שיש לו
מי שיאחז בהמתו לא ירד אלא ישב במקומו ויתפלל כדי שתהא דעתו מיושבת עליו:

(ג) נכח המקדש כיצד היה עומד בחוצה לארץ מחזיר פניו נכח ארץ ישראל ומתפלל
היה עומד בארץ מכוין את פניו כנגד ירושלים היה עומד בירושלים מכוין פניו כנגד

חק לישראל – פרשת בחוקותי יום א'

המקדש היה עומד במקדש מכיין פניו כנגד בית קדש הקדשים סומא ומי שלא יכול לכיין את הרוחות והמהלך בספינה יכוין את לבו כנגד השכינה ויתפלל:

לע"נ

זאב ואיים בן שרה, משה דוד בן סולטנה סוזן מלכה, גר גבריאל בן סוזן, סולטנה סוזן מלכה
בת שמואלה, דניאלה פורטונה בת רחל, צדיקה בת שרה ז"ל.